

ПРОБЛЕМА НЕЛІНІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

¹Сумський державний педагогічний університету імені А.С.Макаренка

Розглядаються фактори нелінійного розвитку соціальних систем, людина як джерело точок біфуркацій історичного процесу

Ключові слова: соціальна система, нелінійний розвиток, історичний процес, біфуркація.

Keywords: social system, development of non-linear historical process, bifurcation.

1. Патерн світогляду, в результаті якого ми приходимо до визнання у розвитку соціальних систем процесів, в більшій мірі, нелінійного характеру несе в собі не тільки стиль мислення постнекласичної науки, а й суттєві елементи попереднього їй класичного та некласичного стилів з домінуванням в науці переважно патернів організації. Отже, обґрунтована теза про кореляцію причинно-наслідкових зв'язків зі стохастичними.

2. В контексті нелінійного розуміння розвитку соціальних систем, ентропія є одним з основних джерел надходження неоднорідностей, які формують нелінійну середу, повну потенційних тенденцій до подальшого розвитку. В такому розумінні еволюція соціальної системи визначається двома протилежними тенденціями – тенденція ентропії і тенденція негентропії, які формують біфуркаційну і еволюційну траєкторії розвитку соціуму.

3. Нелінійне „прочитання” становлення соціальних систем по-іншому дозволяє поглянути на проблему управління суспільством в кризові періоди. Чим вище неоднорідність внутрішнього середовища моделі світу, тим вище негентропійної потенціал системи як суб'єкта управління а, отже, ефективніше процес управління соціумом.

4. Нелінійне розуміння історичного процесу змінює наші уявлення о руйнівних тенденціях кризових (біфуркаційних) фаз розвитку соціальних систем. Механізм біфуркаційних переходів визначає співвідношення необхідності і випадковості в історичному процесі: необхідність – на етапі еволюційного розвитку (у відносно стійкі, стабільні епохи існування системи), випадковість в точці біфуркації (в перехідні епохи, коли народжуються нові структури, змінюється диспозиція соціальних сил).

5. Розуміння того, що існування лінійної траєкторії у розвитку соціальних систем неможливо (розвиток соціальної системи являє собою нелінійне середовище потенціальних тенденцій) ставить питання про неможливість існування ідеального, універсального соціального порядку. Можна говорити про існування лише єдиних, загальних законів - тенденції, шляхів, що ведуть до народження соціального порядку, а потім до самозбереження або руйнування такого.

6. Філософсько-світоглядна інтерпретація нелінійного світосприйняття відкриває шлях до розуміння альтернативності історії, оскільки в точках історичного перелому, завдяки цілеспрямованій волі історичних суб'єктів, здійснюється вибір із спектру можливостей, в якому особистість, як носій флуктуаційного фону, здатна направити людство по зовсім іншому вектору розвитку. Саме людина

являє собою то джерело біфуркацій в соціальних системах, яке можна вважати основою нелінійного розвитку.

7. Проблема створення штучного інтелекту, як в принципі і він сам, є нелінійною площиною, розвиток якої обумовлено діалектикою об'єктивної і суб'єктивної самоорганізації. Дослідження та розробка даного феномена не уявляється можливим в рамках якоїсь окремої науки. Ці розробки повинні будуватися за принципом додатковості і ґрунтуватися на міждисциплінарному підході в ціннісно-філософському аспекті. Даний феномен з одного боку посилює нелінійний фактор, дисипацію в суспільстві, з іншого боку, посилюючи неоднорідне творче середовище, стабілізує його.